

5. DEMEL M, HUMEN W: Wprowadzenie do rekreacji fizycznej, Sport i Turystyka, Warszawa 1970.
6. JETHON Z: Ekologia człowieka w wychowaniu fizycznym i sporcie, AWF, Wrocław 1994, ISBN 83-85279-46-6.
7. Key Concepts in Communication and Cultural Studies/ Tim O.Sullivan et.al. – London; New York, 1995.
8. TOCZEK – WERNER S: Podstawy rekreacji i turystyki, AWF, Wrocław 2005, ISBN 978-83-89156-64-8.

УДК 373.3:37.037

Каличак Ю. Л.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І РОЗВИТКУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. У статті розглянуто питання, пов'язані з процесом формування необхідних теоретичних, практичних знань і творчих умінь майбутніх педагогів при підготовці їх для роботи з дітьми дошкільного віку та розвитку у дітей фізичних якостей, бажання піклуватися про своє здоров'я, займатися фізичною культурою і спортом. Охарактеризовано професійні цінності вихователя дошкільного навчального закладу та обґрунтовано необхідність їх цілеспрямованого формування в умовах вищого навчального закладу.

Ключові слова: професійна підготовка, фізичне виховання, фізичні якості, нетрадиційні методики, педагогічні вміння, педагогічні здібності.

Аннотация. Каличак Ю.Л. Подготовка будущих воспитателей к процессу физического воспитания и развития детей в условиях дошкольного учебного заведения. В статье рассмотрены вопросы, связанные с процессом формирования необходимых теоретических, практических знаний и творческих умений, будущих педагогов при подготовке их для работы с детьми дошкольного возраста и развития у детей физических качеств, желания заботиться о своём здоровье, заниматься физической культурой и спортом. Охарактеризованы профессиональные ценности воспитателя дошкольного учебного заведения и обоснована необходимость их целенаправленного формирования в условиях высшего учебного заведения.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, физическое воспитание, физические качества, нетрадиционные методики, педагогические умения, педагогические способности.

Annotation. Kalichak Yu. L. Preparation of Future Teachers For Physical Training Process and Children's Development In Conditions Preschool Education Institutions. The paper highlights issues concerning the process to formation of necessary theoretical, practical, knowledge and creative skills in future teachers during their preparation for work with preschoolers in order to develop in them proper physical qualities, volition to care of their health and go in for physical culture and sport. The publication provides characteristics of a preschool educator' professional values and proves their purposeful formation in conditions of a higher educational establishment.

The most important tasks of professional training of future teacher to teaching of physical training in preschool educational institutions are determined, which include evoking love for their future profession, development of independent thinking, desire to increase their knowledge and skills, finding creative solutions for problems of physical development of preschool children, a responsible attitude to children's life and health.

It was found that high level of physical development of preschool children can be achieved only if the true adherence to the profession, anticipating the end result, teacher's ability to learn himself, to live by the requirements not of the past but those of the future. A creative caregiver does not use the material which is not interesting to himself when working with children of preschool age, he always tries to find around amazing, unusual and interesting things. Creatively applying the theoretical knowledge acquired during studies in higher education establishment, the educators must be prepared to demonstrate and theoretically justify various methods and techniques for working with children.

It has been proved that the success of a future educator will depend on how he can navigate the special scientific literature, find the necessary traditional forms, methods and tools for sports and recreation work in a kindergarten. Using unconventional methods teachers of physical education and development of children in kindergarten will help optimize and diversify the process of physical training and valeological education and increase the level of professional training and pedagogical skills.

Key words: professional training, physical education, physical abilities, innovative techniques, pedagogical skills, teaching abilities.

Постановка проблеми. Відповідно до Законів України «Про дошкільну освіту» і «Про фізичну культуру», одним із пріоритетних напрямків освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах залишається фізичне виховання дітей. Воно спрямовується на охорону та зміцнення здоров'я, підвищення спритності й захисних сил дитячого організму, поліпшення його працездатності, своєчасне формування у малюків життєво важливих рухових вмінь та навичок, розвитку фізичних якостей і забезпечення належного рівня фізичної підготовленості й фізичної культури взагалі, на виховання стійкого інтересу до рухової активності, вироблення звички до здорового способу життя [6, с. 23].

На сучасному етапі функціонування системи дошкільної освіти велику тривогу викликає інформація медиків і педагогів про погіршення стану здоров'я дітей дошкільного віку. Прогресує порушення екологічної рівноваги, негативно

впливають на здоров'я дітей різні фактори зовнішнього середовища, несприятливі соціальні умови, відсутність суворого режиму дня та відповідних умов для загартування. Діти часто знаходяться в умовах, які знижують їх рухову активність (комп'ютерні ігри, відсутність прогулянок на свіжому повітрі, систематичне сидіння у телевізійних екранів) – все це впливає на розвиток різних хронічних захворювань внутрішніх органів і систем дитячого організму

Проблема фізичного виховання, розвитку та зміцнення здоров'я дітей може бути вирішена тільки при спільному зусиллі педагогічного колективу, медиків і батьків. Їх спільні, цілеспрямовані дії допоможуть виростити майбутнє покоління здоровим.

Питаннями фізичного виховання, розвитку та валеологічної освіти дітей дошкільного віку займаються багато сучасних вчених і педагогів: Е.С. Вільчковський, Н.Ф. Денисенко, М.М. Єфименко, Л. В. Калуська, В.В. Клименко, Л.В. Лохвицька, М.П. Малашенко, В.О. Музирова, А.І. Назаренко та ін. [3-5, 9, 11].

Дані дослідники вважають, що в роботі сучасних дошкільних навчальних закладів повинна реалізовуватися програма соціально-економічного розвитку країни, реорганізація системи охорони здоров'я і фізкультурної освіти.

Педагоги звертають увагу на те, що сучасні вихователі повинні використовувати у своїй діяльності принципово нові засоби, спрямовані на поліпшення фізичного розвитку і зміцнення здоров'я дітей.

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні націлює випускників вищих педагогічних навчальних закладів на фізичне і духовне вдосконалення особистості [1, 6].

Формулювання мети статті. Обґрунтувати теоретичні та методичні аспекти формування необхідних теоретичних, практичних знань і творчих умінь майбутніх педагогів при підготовці їх для роботи з дітьми дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу статті. Процес фізичного розвитку розглядається з двох сторін.

Перша – зміна антропометричних даних дитини відповідно до віку.

Друга – рухова активність дітей і динаміка розвитку сили, витривалості, гнучкості, спритності, швидкості, стрибучості. Організм дитини, як єдине ціле, розвивається за законами природи. Знання їх – обов'язкове для майбутнього вихователя дітей дошкільного віку [11, с. 6].

Розвиток, як правило, йде поступальними циклами. Коли відбувається бурхливе зростання, розвиток сповільнюється, і навпаки. Але все відбувається в тісній взаємодії. У дошкільному віці йде дозрівання органів і систем організму. Вихователь і батьки повинні пам'ятати про те, що в період розвитку того чи іншого органу і системи організму навантаження на дітей повинні бути адекватні їх можливостям. Тільки в цьому випадку можна говорити про те, що ми зміцнюємо здоров'я дітей і сприяємо їх фізичному розвитку.

Батьки, які віддають в дошкільний навчальний заклад свою дитину, зацікавлені в тому, щоб дитина була здорова, фізично активна, енергійна, працездатна і успішно опанувала необхідний об'єм інформації та знань.

У системі оздоровчих заходів дошкільного навчального закладу робота з використання нетрадиційних методів фізичного виховання будується як навчально-виховний комплекс взаємодії педагогів, медиків і дітей, результатом якого є рухова активність дошкільнят.

Проведення нетрадиційних фізкультурних занять, свят, розваг фізкультурного характеру сприяє формуванню свідомого ставлення дітей до власного здоров'я, розвитку інтересу до рухової діяльності та потреби в регулярних заняттях фізичними вправами. Гармонія тіла, душі і духу дитини – це девіз вихователя, який буде здійснювати процес фізичного виховання і розвитку в ДНЗ.

Для здійснення даного процесу в умовах дошкільного навчального закладу необхідна спеціальна професійна підготовка. Навчальна дисципліна «Методика фізичного виховання та валеологічної освіти дітей дошкільного віку» передбачає опанування майбутніми вихователями теоретичних знань, практичних умінь та навичок, необхідних для формування фізичної культури дитини від народження до 6-ти років.

Майбутній вихователь повинен навчитися ефективно планувати і проводити різні форми організації рухової активності дошкільнят у різних вікових групах, враховуючи їх індивідуальні досягнення. Важливу роль відіграє вміння вихователя аналізувати і творчо коригувати психічний і особистісний розвиток дитини, проводити консультації та бесіди з батьками і колегами [6, 11].

Найважливішим завданням професійної підготовки майбутнього вихователя для здійснення фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі є виховання любові до своєї майбутньої професії, розвиток самостійності мислення, прагнення до підвищення знань умінь і навичок, пошуку творчого вирішення завдань фізичного розвитку дошкільників, відповідального ставлення до життя і здоров'я дітей.

У педагога необхідно сформувати такі вміння та здібності:

- дидактичні – вміння правильно будувати педагогічний процес; знання принципів, засобів, методичних прийомів навчання; використання гартують при проведенні фізичних вправ;
- академічні – творче шукання нового. Всі талановиті педагоги знаходяться в постійному пошуку;
- комунікативні – вміння встановлювати добрі стосунки з дітьми, батьками, колегами по роботі;
- перцептивні – вміння заглянути у внутрішній світ дитини. Дізнатися по його очах, жестах, поведінки стан його здоров'я, настроїв в якому він прийшов на фізкультурний заняття;
- експресивні – використання мови, міміки, пантоміми, жестів. Від цього залежить багато в рішенні задач виховно-освітньої роботи з малюками. Для вихователя важливо яскраво, образно, літературно правильно і чітко користуватися словом;
- організаторські – вміння вихователя організувати і проводити прогулянки, рухову активність дітей, дозвілля, свята та ін., демонструючи при цьому професійну компетентність, діловитість;

- гностичні – вміння педагога аналізувати діяльність вихованців ДНЗ і свою власну, що дозволить йому в необхідних випадках коригувати стратегію і тактику навчання і виховання дітей;
- сугестивні – вміння вселити інтерес до занять фізичною культурою, ведення здорового способу життя, виконання вправ красиво і точно;
- стресостійкість – вміння педагога керувати своїми емоціями, активізувати механізм саморегуляції, проявляти витримку, терпіння і спокій в критичних ситуаціях.

Майбутній фахівець в галузі фізичної культури дітей дошкільного віку повинен любити і прекрасно володіти всіма видами досягнень, що входять в програму навчання дошкільнят. Повинен вміти бездоганно показувати і пояснювати – грамотно використовуючи термінологію – команди, розпорядження, сюжетну розповідь, словесну інструкцію й інші прийоми навчання дітей. Його педагогічна майстерність має проявлятися в умінні скласти індивідуальну програму психофізичного розвитку дитини, підібрати вправи, продумати варіанти навантаження, провести діагностику фізичної підготовленості та сенсорного розвитку дитини. Він повинен вміти забезпечити безпеку занять, знати технічні характеристики спортивного обладнання та тренажерів і особливості їх експлуатації, повинен вміти використовувати музичний супровід відповідно до завдань заняття і особливостей фізичних вправ.

Майбутній вихователь повинен пам'ятати про те, що у різних дітей свої шляхи і темпи розвитку і підходи до дітей повинні бути тільки індивідуальними. На це націлює нова парадигма освіти, яка пропонує особистісно-орієнтований підхід до дітей. Від вихователів дошкільних навчальних закладів суспільство чекає відчутних результатів. Не завжди професійні вміння вихователів є достатньо високими. Їм не вистачає сучасних знань в галузі методології, фізіології, діагностики фізичного розвитку дітей дошкільного віку [5, 6, 11].

Успіх роботи майбутнього вихователя залежатиме від того, наскільки він зможе зорієнтуватися в спеціальній науково-методичній літературі, знайти необхідні форми, методи та засоби фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах дошкільного навчального закладу.

Сучасний вихователь повинен вміти відмовитися від звичних схем педагогічного впливу на дітей, розширити перелік видів дитячої діяльності, що дають дитині можливість для самовираження і саморозвитку.

Вихователь повинен навчити дитину берегти не лише своє фізичне здоров'я, але і психічне здоров'я близьких людей, правильно відгукуватися на їх настрій, стан, вміти співчувати, співпереживати, стримувати свої примхи, керувати власними бажаннями.

Дитина повинна зрозуміти, що добрі думки і добрі справи – це теж здоров'я. Педагог повинен пояснити малюкам те, що якщо вони будуть ласкаві, привітні, добрі до людей, то вони дадуть відповідь їм тим же.

Гарний настрій дитини принесе радість оточуючим, підніме їм настрій і тим самим допоможе зберегти їх психічне здоров'я.

Вихователь, в свою чергу, сам повинен проявляти якомога більше позитивних емоцій, бути добрим, ввічливим, чуйним, щиро любити своїх вихованців. В процесі вирішення основних завдань фізичного виховання і розвитку дітей дошкільного віку молодому фахівцеві необхідно пам'ятати про те, що всі хвороби починаються з порушень в енергетичній, квантовій оболонці людини, першими ознаками є дискомфорт в організмі. Для цього необхідно створити для дітей в дошкільному навчальному закладі комфортну психофізичну обстановку. Не потрібно тримати дітей протягом дня в режимі колективного спілкування. Необхідно обладнати місця усамітнення, «зони тиші», «хвилинки мовчання».

Дотримуючись режиму дня, необхідно враховувати стан окремих дітей, дозволяти їм відхилення в режимі. Потрібно навчитися забезпечувати дітям фізичний контакт з вихователем і з однолітками (обійняти, погладити по голові). Діти дуже потребують такого контакту. Потрібно намагатися займатися з дітьми в позиції «розташування по колу», щоб малюки бачили обличчя тих, з ким вони спілкуються.

Вихователю необхідно навчити дітей ходити босоніж, особливо по землі, виключаючи асфальтоване і штучне покриття; дихати носом – в ньому повітря зігрівається і очищується; при кашлі, чханні прикривати ніс і рот хусткою; за допомогою ігрових прийомів тримати дихальну паузу; берегти свої органи дихання, самостійно очищати носові проходи, користуючись носовичком.

Педагогу необхідно уникати контакту дітей з хворими людьми; приймати з дітьми сонячні, повітряні і водні процедури; частіше слухати з дітьми звуки природи в різні пори року; забезпечувати протягом дня рухову активність дітей шляхом залучення їх до рухливих ігор; використовувати протягом дня, в різних ситуаціях, – гумор, сміх, що нормалізує душевний стан дитини.

Творчо застосовуючи в процесі навчання у вищому навчальному закладі набуті теоретичні знання, майбутній вихователь повинен бути готовим наочно продемонструвати і теоретично обґрунтувати різноманітні методи і прийоми роботи з дитиною.

Важливими та цікавими для роботи вихователів молодого покоління з дошкільниками вважаємо використання окремих елементів сучасних систем фізичного виховання й розвитку дітей дошкільного віку. На особливу увагу заслуговують такі з них: система фізичного виховання П.Ф. Лесгафта, методика Марії Монтессорі, театр фізичного виховання та оздоровлення дошкільнят М.М. Єфименка, система фізичного виховання дітей у сім'ї Нікітіних, система формування рухових навичок дітей Глена Домана, методика фізичного розвитку Сесіль Лупан [2, 4, 8, 10, 12].

Найважливішим у проведенні нетрадиційного оздоровлення дітей дошкільного віку вважаємо дотримання розпорядку дня з максимальним урахуванням потреб дітей у русі та систематичний контроль за станом здоров'я.

Умови ефективності фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми в поєднанні з нетрадиційними технологіями передбачають:

- опанування педагогом обраної технології;
- створення відповідного середовища для збереження здоров'я дітей;
- єдність підходів вихователів і батьків до запроваджуваної технології;
- постійний медичний контроль за станом здоров'я дітей;
- індивідуальний підхід при застосуванні засобів для зміцнення імунітету та під час психопрофілактичної роботи.

Робота з фізичного виховання повинна здійснюватися з урахуванням стану здоров'я, самопочуття, рівня фізичного розвитку та підготовленості дітей, реальних матеріально-технічних умов роботи дошкільного навчального закладу та його окремих груп, особливостей родинного виховання за умови постійного медико-педагогічного контролю.

Таким чином, міцне здоров'я, гармонійний розвиток дошкільнят, їхні уміння та навички впевнено виконувати життєво важливі рухи, висока фізична та розумова працездатність – усе це результат хорошої організації фізичного виховання в дошкільному закладі та сім'ї.

Висновки. Високих показників фізичної готовності дітей дошкільного віку можна досягти лише за умови щирої любові до своєї справи, передбачаючи її кінцевий результат, наявності сформованого вміння вчитися самому, жити за вимогами не вчорашнього, а вже завтрашнього дня.

Творчий вихователю не використовує у роботі з дітьми дошкільного віку матеріал, який не цікавий йому самому, прагнучи знайти в усьому дивовижне, незвичайне і цікаве.

Використання вихователями нетрадиційних методів фізичного виховання і розвитку дітей в умовах дошкільного навчального закладу допоможе оптимізувати і урізноманітнити процес фізкультурної освіти і валеологічного виховання, а також, – підвищити рівень фахової підготовки та педагогічної майстерності.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 1999. – № 1. – С. 6-19.
2. Доман Г. Как сделать ребенка физически совершенным / Г. Доман, Б. Хаги ; пер. с англ. - М. : Аквариум, 2000. - 336 с.
3. Єфименко М. М. Основні рухові режими: авторська програма фізичного виховання / М. М. Єфименко // Дошкільне виховання. – 1996. – №1. – С. 12-13.
4. Єфименко М. М. Театр фізичного виховання та оздоровлення дошкільнят: авторський стиль роботи: методичні рекомендації / авт.-укл. М. М. Єфименко. – К.: ІСДО, 1995. – 40 с.
5. Калуська Л. В. Бережемо здоров'я змалку / Л. В. Калуська. – Х. : Ранок-НТ, 2007. – 96 с.
6. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні : науково-методичний посібник / наук. ред. О. Л. Кононко. – К.: Редакція журналу «Дошкільне виховання», 2003. – 243 с.
7. Krutii K. Kontseptsiia ta metodychni zasady prohramy «Dytyna v doshkilni roky». – 3-tie vyd., ster. – Zaporizhzhia, 2004. – 392 s.
8. Leshaft P.F. Rukovodstvo po fizycheskomu obrazovaniyu detei shkolnoho vozrasta / P.F. Leshaft. – М. : Fyzkultura y sport, 1951 h., T. 1. – 442 s.
9. Lohvytska L. V. Doshkilnykam pro osnovy zdorov'ia: navch.-metod. posib. / L.V. Lohvytska, T.K. Andrushenko. – Ternopil: Mandrivets, 2007. – 176 s.
10. Lupan S. Pover v svoje dytia / Sesyl Lupan ; per. s frants. E.Y. Diushen, N. L. Suslovych, Z. B. Cheskys. – М.: Эллыс Лак, 2001. – 256 с.
11. Maliatko-zdorov'iatko: Kompleksna prohrama formuvannia kultury zdorov'ia ditei doshkilnoho viku / N. F. Denysenko, V. O. Muzyrova, L.H. Shevtsova, L. D. Melnyk. – Zaporizhzhia, 2004. – 68 s.
12. Montessory M. Pomohy mne sdelat eto samomu / Maryia Montessory ; sost., vstup, statia M.V. Bohuslavskiy, H.B. Kornetov. – М. : Yzdat. dom «Karapuz», 2000. – 272 s.
13. Nikitin B. P. My ta nashi dity / B. P. Nikitin, L. O. Nikitina; per. z ros. – К.: Molod, 1989. – 240 s.

УДК 796.1/3

Кашуба А. А.

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОМПОНЕНТІВ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СПОРТИВНИХ ІГРАХ

Анотація. У даній статті на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної науково-методичної літератури з проблеми дослідження здійснено теоретичне обґрунтування компонентів змагальної діяльності у спортивних іграх та їх взаємозв'язок між собою. Встановлено, що змагальна діяльність за своїм змістом складається з індивідуальних, групових та командних дій і взаємодій партнерів по команді і протидії індивідуальним, груповим та командним діям гравців суперника, і вона складає основу спорту та дозволяє оцінити ефективність навчально-тренувального процесу.

Ключові слова: змагальна діяльність, ігрова діяльність, спортивні ігри, спортсмени, техніка, тактика, технічний прийом.

Анотація. Кашуба А. И. **Взаимосвязь компонентов соревновательной деятельности в спортивных играх.** В данной статье на основе анализа отечественной и зарубежной научно-методической литературы по проблеме исследования осуществлено теоретическое обоснование компонентов соревновательной деятельности в спортивных играх, а также их взаимосвязь между собой. Установлено, что соревновательная деятельность по своему содержанию состоит из индивидуальных, групповых, командных действий и взаимодействий партнеров по команде и